

Twee minuten-recensie

Het verhaal van Vlaanderen: aflevering 5 Zwarte dood en gouden tijden

Waarom je de aflevering moet kijken

Pest of Covid? U wil weten of men de coronacrisis goed heeft aangepakt, vergeleken met de grootste pandemie ooit in onze geschiedenis.

Na de sociale revolutie van vorige week, tijd voor wat hoogadellijke politiek en cultuur.

U bent op zoek naar leuke uitstapjes in Vlaanderen. Deze aflevering zet plekken zoals Groeningemuseum in Brugge of het Paleis op de Coudenberg in Brussel positief in de verf.

Waarom je de aflevering beter vermijdt

Waarom kijken naar een historische pandemie als je er net zelf één beleefd hebt.

U heeft 'De Bourgondiërs' van Bart Van Loo gelezen en weet dus alles al over deze periode.

U gebruikt toch liever uw smartphone dan een wassen tablet om uw mails te bekijken of om op Tiktok te scrollen.

Wat je kan leren uit deze aflevering

In de vijfde aflevering van 'Het verhaal van Vlaanderen' keren we terug naar de veertiende en vijftiende eeuw. Daar staan de spotlights op de pest in Vlaanderen en op de opkomst en de neergang van de Bourgondische dynastie.

In het eerste deel van de aflevering beschrijft Tom Waes de aankomt van de pest en haar dodelijke gevolgen. Het opvallendste wat de aflevering ons wil bijbrengen, is dat de pest zowel haar goede als haar slechte kanten had. Enerzijds wordt de ziekte voorgesteld als een onverbiddelijke moordmachine die mensen binnen de dag kon doden. Anderzijds handelt de serie opvallend veel over de 'goede' kanten van deze pandemie. Zo wordt er een bijzondere nadruk gelegd op hoe de mensen toen naar de dood keken. Het belangrijkste in het leven was dat je je zo gedroeg dat je in het hiernamaals terecht kwam, waar je dan het echte goede leven kon leiden. Ook wijst de aflevering erop dat er na de zwarte dood een grote groei in welvaart was doordat er veel minder mensen waren om jobs in te vullen. Hierdoor konden de mensen die nog leefden veel meer vragen voor hun werk, waardoor de algemene welvaart steeg. Tom Waes eindigt dit deel dan ook toepasselijk door (licht ongemakkelijk) tegen een rouwende familie te zeggen dat het allemaal wel goed komt.

De aflevering schrikt er inderdaad niet voor terug om de pest weer actueel te maken via impliciete verwijzingen naar de coronapandemie. Wanneer Tom is binnengestapt bij een slapende familie en verteld heeft over hoe zij daar samen leefden en werkten, voegt hij er maar al te graag aan toe dat deze ambachtslieden eigenlijk thuiswerk *avant la lettre* deden.

Bij het bezoek aan het Instituut voor de Tropische Geneeskunde gaat het al heel snel over de origine van het woord quarantaine, dat tijdens de pest zijn intrede deed. Verder blijkt dat ook complottheorieën van alle tijden zijn. Waar het anno 2020 de Chinezen waren die het virus in een labo zouden hebben gemaakt, dan waren het in de veertiende eeuw de Joden die ervan beschuldigd werden dat ze het drinkwater van de Christenen besmet zouden hebben.

Tenslotte wil de aflevering ons doen onthouden dat de Bourgondische tijd een zeer voorspoedige periode was. Dit punt wordt echter onderbouwd door relatief weinig historische context te bieden. De episode van de Bourgondiërs begint direct met een schets van de machtige Filips de Goede, zonder zijn voorgangers Filips de Stoute en Jan Zonder Vrees te vermelden. Ook praat Tom Waes heel graag over het feit dat Filips een hekel had aan Frankrijk, maar gaat hij nergens dieper in op de rol die de Bourgondiërs speelden in de bloedige Honderdjarige Oorlog. In plaats van bij deze gebeurtenissen extra context te geven, gaat de reeks dieper in op de culturele en economische bloei uit deze periode. Het feit dat je exotische vogels kon kopen op de markt in Brugge en dat Van Eyck en Rogier hun schilderijen konden maken door de beschikbaarheid van nieuwe kleurstoffen, zijn uiteraard belangrijke illustraties van die weelde. Maar het grote plaatje over de eenmaking van de Nederlanden ontbreekt vooralsnog.

Het beste stuk

Tom Waes neemt ons in een fragment dat rechtstreeks uit 'Vlaanderen Vakantieland' lijkt te komen mee naar het Coudenbergpaleis. Tijdens zijn bezoek toont hij onder meer de middeleeuwse weg die langs het paleis ligt, hoe de keuken van Filips de Goede er uitzag en in welke zaal de Bourgondische hertogen hun meest extravagante banketten hielden. Om deze feesten te beschrijven, leest Tom een stukje voor uit 'De Bourgondiërs' van Bart Van Loo, terwijl op de muur achter hem een voorstelling wordt gemaakt van het zogenaamde 'banket van de fazant'. We zien hoe 28 muzikanten spelen in een gigantische pastei, hoe er kruidenwijn uit de rechterborst van een vrouw liep en hoe er zelfs een draak boven de hoofden van de gasten vloog. Met oude en nieuwe visuele technieken wordt het Bourgondische feestgedruis prachtig geïllustreerd.

De meest opvallende quotes

"Als mensen radeloos zijn, dan gaan ze op zoek naar zondebokken en geloven ze in complottheorieën. Dat klinkt bekend in de oren, hè?"

"Filips is de belangrijkste politicus in de geschiedenis van de Nederlanden. Hij maakt de Nederlanden. Zonder Filips de Goede is er geen België en geen Nederland."

*"Zwarte dood en gouden tijden", documentaire, Het Verhaal van Vlaanderen. (VRT, 29 januari 2023).
Recensie door Alexander Hilkens.*